

ВІДГУК

на дисертаційну роботу Удовікової Н.О.

на тему: «Оптимізація діагностики та тактики лікування первинної олігоменореї у дівчат-підлітків», подану на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук до спеціалізованої вченої ради Д 26.553.01 при ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології НАМН України» за спеціальністю 14.01.01 – акушерство та гінекологія

Актуальність роботи. Репродуктивним потенціалом країни, що визначає здатність реалізувати себе у здорове потомство, є дівчата-підлітки, тому збереження їх здоров'я є одним із головних завдань нашого суспільства та медичної науки в сучасних умовах. Він визначається такими об'єктивними показниками, як репродуктивні установки, психологічна готовність до материнства, гармонійність фізичного та статевого розвитку, наявність соматичної і гінекологічної патології. В останні роки в Україні, як і в більшості розвинутих країн світу, відмічається поступове збільшення порушень менструальної функції серед дівчат-підлітків, частота яких за останні 20 років збільшилася майже вдвічі. Найбільш поширенишим із них є первинна олігоменорея, яка, розпочавшись у підлітковому віці, як правило, зберігається і в подальшому, призводить до безпліддя, акушерської патології та перинатальний втрат. На превеликий жаль, до тепер все ще існує думка, навіть серед лікарів, що затримка менструацій на першому році після менархе є нормальним явищем, яке не потребує ніяких втручань.

Первинна олігоменорея відноситься до мультифакторіальних захворювань, при цьому особливу важливість мають як екзогенні, так і ендогенні фактори ризику її виникнення.

Ряд питань діагностики та лікування цього захворювання служить предметом триваючих досліджень, однак практично всі вони проводяться у

дорослих жінок. До теперішнього часу відсутня чітка тактика ведення дівчат-підлітків із первинною олігоменореєю, здатна зберегти їх репродуктивний потенціал і попередити розвиток серйозних ускладнень у майбутньому. До сих пір відзначається явний дефіцит робіт, присвячених питанням даного порушення менструальної функції, розробці підходів до організації профілактики виникнення первинної олігоменореї.

У зв'язку з цим дисертаційна робота Удовікової Н.О. «Оптимізація діагностики та тактики лікування первинної олігоменореї у дівчат-підлітків», метою якої є підвищення ефективності лікування дівчат-підлітків із первинною олігоменореєю на основі визначення факторів ризику, клінічних, гормональних і метаболічних особливостей шляхом розробки науково обґрунтованих лікувально-профілактичних заходів, є актуальним дослідженням.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконувалась в межах науково-дослідницьких робіт ДУ «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН України» «З'ясувати патогенетичні механізми розладів менструальної функції, що виникли в перший рік її становлення, та їх вплив на подальше функціонування жіночої статевої системи» (номер державної реєстрації 0113U001066) та «Вдосконалити методи лікування дівчаток-підлітків із гіпоменструальним синдромом» (номер державної реєстрації 0116U003035).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, що сформульовані в дисертації, їх вірогідність.

Дисертаційна робота виконана на високому методологічному рівні. Чітко сформульовані та обґрунтовані мета і завдання дослідження із урахуванням невирішених питань. Достовірність наукових результатів, отриманих автором, не викликає сумніву, оскільки обстежена достатня кількість дівчат-підлітків, що дозволило провести заплановане дослідження і

зробити статистичну обробку даних за допомогою програм сучасної медичної статистики.

Використані методики обстеження є цілком адекватними поставленій меті та завданням роботи, відповідають сучасному рівню розвитку медичної науки, що дало змогу науково обґрунтувати висновки і практичні рекомендації, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Наукова новизна, теоретичне значення отриманих результатів дослідження.

Детальне дослідження дозволило виявити прогностично значущі фактори ризику виникнення стійкої олігоменореї, що необхідно враховувати вже при перших епізодах захворювання та проводити своєчасно корекцію як соматичного здоров'я, так і гормональних порушень.

Показана при аналізі родоводів значуща роль спадкових факторів у формуванні даного захворювання. Доведена роль супутньої хронічної екстрагенітальної патології в етіопатогенезі первинної олігоменореї.

Встановлено, що основними патогенетичними ланками розвитку цієї патології є порушення взаємовідносин гонадотропних та статевих гормонів із переважанням дисгонадотропіємії, яке проявляється підвищеними рівнями лютеїнізуючого гормону на тлі нормальних або знижених концентрацій фолікулостимулюючого гормону, низькою естрогенною насиченістю та підвищенням рівнів тестостерону, що свідчить про ризик формування у них в подальшому синдрому полікістозних яєчників.

Показано, що частота клініко-гормональних ознак, характерних для синдрому полікістозних яєчників, що формується, збільшується при тривалості первинної олігоменореї більше 2 років, що і обґрунтовує необхідність своєчасного проведення лікувальних заходів.

Практичне значення отриманих результатів.

Значимість результатів дисертаційної роботи Удовікової Н.О. має багатоплановість напрямків виходів в практику.

Отримані автором дані свідчать про те, що затримки менструацій вже в перші півроку-рік після менархе є патологічним станом, що вимагає медикаментозної корекції. Запропонований новий негормональний лікувальний комплекс, спрямований на усунення гормонально-метаболічних порушень, дозволяє підвищити ефективність лікування дівчат-підлітків до 80,0 % при існуванні захворювання до 2 років і до 69,8% – при тривалості первинної олігоменореї більше 2 років.

Апробовані та запропоновані для впровадження в практику нові ефективні методи профілактики первинної в періоді пубертату, що надають можливість сформувати групи ризику щодо розвитку даного захворювання і визначити тактику подальшого моніторингу таких дівчат. Дисертант запропонувала удосконалений негормональний терапевтичний комплекс для лікування пацієнток із первинною олігоменореєю.

Результати досліджень широко впроваджені у роботу у лікарських закладах м. Харкова, Харківської області та других областей України (Київської, Запорізької, Дніпропетровської, Вінницької, Одеської, Львівської, Чернівецької, Сумської, Полтавської областей).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, що сформульовані у дисертаційній роботі.

Будова дисертаційної роботи відповідає загальноприйнятим правилам. Робота викладена українською мовою, загальним обсягом 154 сторінки друкованого тексту. Складається із вступу, огляду літератури, розділу, в якому викладені матеріали і методи дослідження, 4 розділів із результатами власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів, висновків і практичних рекомендацій. Список використаної літератури містить 245 найменувань. Робота ілюстрована таблицями, рисунками.

У вступі автор обґрунтовує актуальність дослідження, вказує на невирішені проблеми щодо первинної олігоменореї у дівчат-підлітків, які стали підґрунтям проведення даної дисертаційної роботи, визначає мету, завдання, представляє зв'язок роботи з науковими програмами, наукову новизну і практичну значущість, свій особистий внесок у виконання дисертаційної роботи та наводить дані про апробацію отриманих результатів дослідження та публікації.

Розділ 1, присвячений аналітичному огляду літератури, дає чітке уявлення про сучасний стан вивчення питань стосовно первинної олігоменореї, її поширеності, причин розвитку, клінічних проявів. Дисертант, аналізуючи існуючі дані літератури, виділяє комплекс невирішених і актуальних питань із даної проблеми. В даному розділі автор також детально висвітлює сучасні підходи до лікування та профілактики первинної олігоменореї, зауважуючи, що при постійно зростаючому арсеналі медикаментозних засобів, рівень даної патології постійно зростає, а це обумовлює необхідність пошуку нових шляхів патогенетичної терапії. Огляд літератури завершується резюме, в якому чітко обґрунтовано доцільність обраного напрямку дослідження.

У другому розділі дисертаційної роботи представлені: обраний методологічний дизайн та етапи дослідження, описано матеріали та методи дослідження, які є сучасними та високоінформативними. Автором використані сучасні статистичні пакети, застосовані методи параметричної та непараметричної статистики, кореляційного, множинного регресійного, факторного аналізу, методу відношення шансів, методу Вальда із визначенням інформаційної міри Кульбака, адекватні меті та завданням дослідження.

Розділ 3 присвячений результатам клініко-генеалогічного обстеження дівчат-підлітків із первинною олігоменореєю, яка характеризується клінічним поліморфізмом. Показано, що до групи ризику формування захворювання у період пубертату слід відносити пацієнок із обтяженим

перинатальним анамнезом, інвертованим пубертатом, пізнім менархе, ожирінням і гірсутизмом, народжених матерями з порушеннями менструальної і/або репродуктивної функції, а також із раннім репродуктивним віком матері на момент народження дівчини (до 20 років). Відмічено, що профілактичні заходи повинні включати як своєчасний огляд підлітків з метою виявлення даної патології, так і своєчасне лікування супутньої екстрагенітальної патології, яка спостерігається майже у 90,0 % хворих.

Науково значущими є отримані автором дані, представлені в розділі 4 про стан гормонального балансу дівчат-підлітків із первинною. Особливо слід відзначити, що автор вивчала у дівчат-підлітків з цією патологією як стан гонадотропної та пролактинсинтезуючої функції гіпофіза, так і особливості рівнів статевих гормонів та андрогенів, визначала не тільки частоту гіпо-, гіпер-, нормогонадотропіємії, помірних гіперпролактинемії, гіпертестостеронемії, гіперінсуліємії, але і таких станів, як дисгонадотропіємія, нормоестрогенія і помірна гіперестрогенія. Зазначено, що гормональний статус у дівчат-підлітків із різною тривалістю захворювання має суттєві відмінності і взаємозв'язки між рівнем статевих гормонів і такими клінічними показниками, як величина індексу маси тіла, бал розвитку вторинних статевих ознак, тривалість затримки менструації, гірсутний синдром.

У розділі 5 автор дає характеристику метаболічних процесів (вуглеводного і ліпідного обміну) при формуванні первинної олігоменореї у дівчат-підлітків. Встановлено, що хворі з даною патологією вже у період пубертату потребують корекції атерогенної спрямованості ліпідного спектру крові. Для встановлення особливостей впливу гормонів і показників ліпідного спектру крові на формування даного порушення менструальної функції в залежності від її тривалості дисертантом було використано факторний аналіз. За даними проведеного кореляційного аналізу при вивченні стану вуглеводного обміну, що інсулінорезистентність у пацієнток

із тривалістю первинної олігоменореї 2 роки і більше може набувати патологічного характеру.

У розділі 6 дисертант обґрунтувала необхідність удосконалення негормональної терапії, передбаченої Наказом МОЗ України від 15.07.2011 № 417 "Про організацію амбулаторної акушерсько-гінекологічної допомоги в Україні"), чітко проведені розробка та оцінка ефективності удосконаленого негормонального комплексу лікування дівчат-підлітків із первинною олігоменореєю. Безсумнівним плюсом роботи є той факт, що було визначено не тільки терміни відновлення регулярних менструацій, а й дана оцінка до і після лікування гормонального статусу, розмірів матки і яєчників, величини індексу маси тіла, проаналізована частота рецидивування затримок менструації.

Розділи власних досліджень написані дуже змістовно, з глибоким статистичним аналізом.

Розділ аналізу і узагальнення результатів відображає комплексний аналіз проведених автором досліджень із підведенням підсумків роботи, на підставі чого сформульовані висновки та практичні рекомендації. Висновки логічно витікають із суті роботи, відповідають поставленим завданням, практичні рекомендації обґрунтовані і конкретні.

Автореферат чітко і повно відображає зміст дисертації, його основні положення повністю співпадають із відображеними у дисертації результатами досліджень. Зауважень до автореферату немає.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях.

Опубліковано 20 наукових праць за темою дисертаційної роботи: 7 статей (5 самостійних і 2 у співавторстві), з них 6 у фахових виданнях; 13 робіт (1 у дальньому зарубіжжі) у наукових збірниках, матеріалах і тезах конференцій, конгресів та з'їздів. Отримано 1 авторське свідоцтво, 1 інновація, 1 інформаційний лист. Всі публікації відображено в авторефераті.

Недоліки дисертації та автореферату щодо їх вмісту та оформлення.

Принципових зауважень до дисертації немає.

Для кращого наглядного представлення результатів деякі таблиці необхідно замінити рисунками. Відзначені зауваження принципово не впливають на наукову цінність роботи та не знижують її новизну та практичну значимість.

В якості дискусії хотілось би отримати відповіді на декілька запитань:

1. Чим Ви можете пояснити наявність гіперестрогенії при наявності у пацієток гіпоплазії матки за даними ультразвукового дослідження органів малого тазу?
2. Чи спостерігали Ви ультразвукові відмінності з боку матки і яєчників у хворих із первинною олігоменореєю з пізнім і своєчасним менархе, а також при нормальному перебігу пубертату та інвертованому пубертаті?
3. Чи відзначали Ви прояви мастопатії або масталгії у пацієток із підвищенням рівню пролактину?

Рекомендації щодо використання результатів дисертаційного дослідження в практиці.

Представлені в дисертації наукові положення, висновки та практичні рекомендації представляють як науковий, так і практичний інтерес для лікарів з дитячої та підліткової гінекології, лікарів акушерів-гінекологів, ендокринологів, педіатрів. Розроблені диференційовані підходи до визначення грипу ризику виникнення захворювання, лікування та прогнозування його ефективності можуть широко використовуватись в практичній діяльності лікарів закладів гінекологічного профілю.

Висновок.

Дисертаційна робота Удовікової Н.О. на тему «Оптимізація діагностики та тактики лікування первинної олігоменореї у дівчат-підлітків» є закінченою науково-дослідною роботою, яка за обсягом проведених досліджень, науковою новизною та практичною значимістю відповідає сучасним вимогам п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів» № 567 (зі змінами), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року, а її автор заслуговує присвоєння вченого ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.01 – «акушерство та гінекологія».

Офіційний опонент

завідувач кафедри

акушерства і гінекології №2

Національного медичного

університету імені О.О. Богомольця

доктор медичних наук, професор

вх 7.03.2017р